

Evangelie
van
Johannes

De Proloog: spiegelbeeld structuur en progressieve opbouw

- A. 1-2: Het Woord en God in het begin
 - B. 3: Het Woord als Schepper (Logos = Thora?)
 - C. 4-5: Licht en leven overwint de duisternis
 - D. 6-9: Getuigenis van 'Johannes' aangaande *het Licht*
 - E. 10-11: Het ware *Licht* verworpen door zijn eigen schepping maar...
 - F. 12-13: **goddelijk zoonchap** (kinderen van God) **door geloof in het Woord**
- E'. 14: Het Woord is vlees geworden en openbaart Zijn *heerlijkheid*
- D'. 15: Getuigenis van 'Johannes' aangaande de uitnemendheid *van Deze*
- C'. 16: Zijn volheid heeft ons genade in plaats van genade gegeven (Thora versus Jezus?)
- B'. 17: Het Woord als Thora/Mozes wordt overstegen door Jezus Christus
- A'. 18: De eniggeboren God die in de schoot van *de Vader* was heeft Hem verklaard

De Proloog: spiegelbeeld structuur en progressieve opbouw

Zesdelige progressieve opbouw:

- A. vers 1-5: de oorsprong van het Woord: Van bij (het) begin - de genesis - van alle dingen, was het Woord al bij God en was God; en Hij is als dusdanig de oorsprong van de schepping, licht en het leven.
- B. vers 6-9: tegen deze achtergrond is het getuigenis van Johannes de eerste aanwijzing van wat er stond te gebeuren: de komst van het ware licht (d.w.z. degene die leven geeft) in de wereld die hij geschapen heeft.
- C. vers 10-13: Hij werd door de zijnen verworpen; niettemin gaf hij aan hen die in hem geloofden de bevoegdheid om de zonen Gods te worden.
- D. vers 14: toen Hij onder ons kwam 'tabernakelen', zagen wij zijn heerlijkheid als enige zoon van de Vader, vol van genade en waarheid.
- E. vers 15: en opnieuw getuigde Johannes van deze historische bijzonderheid.
- F. vers 16-18: maar dit is niet zomaar een manifestatie van de Thora (hoe zou dat kunnen?); deze nieuwe genade door Jezus, die als enige God heeft gezien, is veel groter dan de genade door Mozes, die alleen Gods heerlijkheid van vanachter zag.

De Proloog

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. **2** Dit was in [het] begin bij God. **3** Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. **4** In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. **5** En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen. **6** Er was een mens, van God gezonden; zijn naam was Johannes. **7** Deze kwam tot een getuigenis, om van het licht te getuigen, opdat allen door hem geloofden. **8** Hij was het licht niet, maar [hij was] om van het licht te getuigen. **9** Dit was het waarachtige licht, dat in de wereld komt en iedere mens verlicht. **10** Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem geworden, en de wereld heeft Hem niet gekend. **11** Hij kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen. **12** Maar allen die Hem hebben aangenomen, hun gaf Hij [het] recht kinderen van God te worden, hun die in zijn naam geloven; **13** die niet uit bloed, niet uit [de] wil van [het] vlees, niet uit [de] wil van een man, maar uit God geboren zijn. **14** En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader) vol van genade en waarheid. **15** (Johannes getuigt van Hem en heeft geroepen en gezegd: Deze was het van Wie ik zei: Hij die na mij komt, is mij vóór, want Hij was eerder dan ik.) **16** Want uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen, en wel genade in plaats van genade. **17** Want de wet is door Mozes gegeven; de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. **18** Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon die in de schoot van de Vader is, die heeft [Hem] verklaard.

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Vergelijkende uitgangspunten in de evangeliën:** het verhaal van Jezus zien te *'begrijpen'*
- **'In het begin...'** De creatie van de 'kosmos - wereld'; **kent een begin en is niet van 'eewigheid' af...** (Griekse kosmologie)
- **3 setjes van 3** ➔ **'Woord', 'Schepping', 'Leven'** die telkens beginnen met **'in'** (Koiné Grieks)
 - a. **"Het Woord"**
"In het begin was... was bij God, ...was God"
 - b. **"Dit..." (of Hij?)**
"In het begin was bij God, ...alle dingen zijn door Hem geworden, ...zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is"
 - c. **"Leven"**
"In Hem was leven, ...het leven was het licht van de mensheid, ...en het licht scheen / verscheen in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen / overwonnen."

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De 'Logos'** in het Griekse denken is **'het rationele organiserende principe achter de kosmos'**
- **Heraclitus** (6^e eeuw v. Chr.) 'De Logos is god', ...*maar evenzeer de dag en de nacht, de wind en de storm* (pantheïsme?!)
- **Parmenides** (6^e eeuw v. Chr.) 'Verandering is onmogelijk'?! (groot onderwerp van debat hoe 'verandering verklaren in een kosmos die eeuwig, dus onveranderlijk is?')
- **Empedocles** (5^e eeuw v. Chr.) 'Zichtbare 'verandering' is alleen een eindeloze cyclus'
- **Chrysippus** (3^e eeuw v. Chr.) 'Alle leven in de kosmos is in een eindeloze cyclus, herhaalt zich tot in het kleinste detail
'De Logos is bijna een mathematische berekening ($E = mc^2$) *die de eindeloze cyclus voortdrijft*
'Alles zal altijd hetzelfde blijven daar kunnen we niet aan ontkomen'
- **Plato** (3^e eeuw v. Chr.) 'omdat de kosmos eeuwig en onveranderlijk is, kan die niet gekend worden door de zintuigen...'
'Alles rondom verandert wel, *maar wat verandert is maar schijn, waarheid is onveranderlijk*'
- **Stoïcijnen in de 1^e eeuw:** zijn niet langer op zoek naar de grote waarheden (Plato), wie wijs is leert zich aan te passen aan de wereld zoals hij 'draait'. En hopelijk is vrouwe Fortuna u goed gezind... (voorbereiding op de dood)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De 'Logos'** in het Griekse denken is **'het rationele organiserende principe achter de kosmos'**
- Stoïcijns en Christelijk denken is fundamenteel onverenigbaar, en sluiten elkaar wederzijds uit (2 totaal verschillende werelden!)
- Johannes weet exact wat 'de Logos' voor zijn hoorders betekent, *maar gaat het herwerken in de context van Israëls verhaal*
- Niet-Joodse lezers 'herkennen' de idee van de Logos... *maar realiseren zich al snel hoe vreemd dit is aan Johannes' Logos*

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **De Wijsheid (Sophia)** uit de 'wijsheidsboeken' en bij uitstek 'de verpersoonlijking' van de wijsheid

'Jahweh heeft mij tot aanzijn geroepen als het begin van zijn wegen, vóór zijn werken van ouds af. Van eeuwigheid af ben Ik geformeerd, van in het begin, vanaf de tijden voordat de aarde er was. toen Hij de fundamenten van de aarde verordende, was Ik bij Hem, Zijn Lievelingskind, Ik was dag aan dag Zijn bron van blijdschap, te allen tijde spelend voor Zijn aangezicht, al spelend in de wereld van Zijn aardrijk. Mijn bron van blijdschap vond Ik bij de mensenkinderen.' (Spr.8:22-31 enkel kleine selectie)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord (Logos): achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos (Het Woord)** de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **De Wijsheid (Sophia)** uit de 'wijsheidsboeken' en bij uitstek 'de verpersoonlijking' van de wijsheid
 - 'De wijsheid ging uit om haar woning te maken onder de mensenkinderen, en vond geen woning. De wijsheid keerde terug naar haar plaats, en nam plaats tussen de engelen.' (1 Enoch 42:2)
 - 'Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem geworden, en de wereld heeft Hem niet gekend. Hij kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen.' (Jh.1:10-11)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. **2** Dit was in [het] begin bij God. **3** Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. **4** In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. **5** En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **Thora** (Nomos): De ultieme uitdrukking van Goddelijke wijsheid, neigde voor de rabbi's de 'verpersoonlijkte wijsheid' *te vervangen*

'Dit alles is het boek van het verbond van de Allerhoogste God, de wet die Mozes ons geboden heeft als een erfenis voor de vergadering van Jakob. Het wordt vol, zoals de Pishon, met wijsheid. ... Zij vult zich, zoals de Eufraat, met inzicht, ... Zij stort kennis uit als de Nijl, ... De eerste mens kende de wijsheid niet ten volle, noch zal de laatste haar doorgronden. Want haar gedachten zijn overvloediger dan de zee en haar raad dieper dan de grote afgrond.' (De Wet en de Wijsheid Sirach 24)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. 2 Dit was in [het] begin bij God. 3 Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. 4 In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. 5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- De connectie tussen de **Septuagint** en Johannes is '**God**' *en niet de Thora of de Wijsheid*
 - "in het begin maakte God de wereld"
 - "In het begin was het Woord"
- Om dit te benadrukken → In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en God was het Woord! (Griekse woord volgorde!)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. **2** Dit was in [het] begin bij God. **3** Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. **4** In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. **5** En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **Maar waarom precies maakt Johannes gebruik van 'de Logos'?**
- De Thora is er niet van bij het begin, *maar kwam er pas bij de Sinai*, en de wijsheid is geschapen...
- Hoewel het waar is dat Jezus zowel de volheid van Gods wijsheid als de belichaming van de Thora is, **is Hij zoveel meer...**

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. **2** Dit was in [het] begin bij God. **3** Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. **4** In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. **5** En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **Maar waarom precies maakt Johannes gebruik van 'de Logos'?**
- Johannes kiest voor '**de Logos – het Woord**' omwille van de verkondiging van Jezus **de prediking van het Woord**
- **Het is het Woord van de verkondiging van Jezus, dat van God is uitgegaan en tot ons gekomen is, en geen boek**

'En daarom ook danken wij God onophoudelijk, dat u, toen u van ons [het] woord van [de] prediking van God hebt ontvangen, het hebt aangenomen niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods woord, dat ook werkt in u die gelooft.' (1Th.2:13)

Nieuwe schepping – Nieuwe Exodus (1-5)

1 In [het] begin was het Woord; en het Woord was bij God, en het Woord was God. **2** Dit was in [het] begin bij God. **3** Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is. **4** In Hem was leven, en het leven was het licht van de mensen. **5** En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

- **Het Woord** (Logos): **achtergrond in de Grieks – Romeinse en Joodse cultuur, ...en waarom die keuze?**
- **De Logos** (Het Woord) de Joodse achtergrond, gezien de elementen van Johannes' proloog *door en door Joods zijn*
 - ✓ **Het scheppende Woord:** 'Door het woord van Jahweh zijn de hemelen gemaakt.' (Ps.33:6)
 - ✓ **Het openbarende Woord:** 'En u, mensenkind, Ik heb u aangesteld tot wachter over het huis van Israël. U zult een woord uit Mijn mond horen en u moet hen namens Mij waarschuwen.' (Ezech.33:7)
 - ✓ **Het bevrijdende Woord:** 'Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen' (Ps.107:20)
- **Maar waarom precies maakt Johannes gebruik van 'de Logos'?**

De 'Logos' voert Johannes terug naar het allereerste begin, en identificeert Jezus zo dicht mogelijk bij God
- Hij is het scheppende Woord van God –

het scheppende Woord van God, waardoor het monotheïsme behouden blijft, terwijl het onderscheid behouden blijft.

Evangelie
van
Johannes